

Таким чином, правове регулювання строків звернення до суду у справах про звільнення є недосконалим в частині тривалості строку; початку його обчислення; диференційованого правового регулювання. У зв'язку із цим пропонується встановити уніфікований строк звернення до суду у трудових спорах в один рік при збереженні безстроковості звернення до суду з вимогами про виплату належної працівникові заробітної плати.

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

3. Непочатих В. О. Розгляд трудових спорів у порядку цивільного судочинства судами першої інстанції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2016. 220 с.

4. Лазор В. В. Проблеми правового регулювання трудових спорів і конфліктів за умов формування ринкових відносин в Україні : дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.05. Луганськ, 2005. 449 с.

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

6. Шурина О. А. Процесуальні особливості розгляду справ, які виникають у зв'язку із розірванням трудового договору з ініціативи роботодавця : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2016. 215 с.

Гльков Василь Васильович
суддя Дніпропетровського
окружного адміністративного суду,
професор кафедри загальноправових дисциплін,
доктор юридичних наук, професор

Бешкенадзе Ганна Володимирівна
студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

На шляху становлення та розвитку незалежної України як демократично-правової держави важливе місце посідає реформування законодавства. Процес розробки та внесення змін до Конституції України розпочався у 1991 році, коли було проголошено незалежність України, та умовно поділяється на чотири етапи. Перший охоплює період з саме 1991 до 1996 років; починаючи з Акту проголошення незалежності України розпочався процес підготовки Конституції, який закінчився саме 28 червня 1996 року її прийняттям. Другий етап постає етапом втілення прийнятої Конституції до життя та завершується у 2004 році. Цей рік знаменується початком першої конституційної політичної реформи, але на судову гілку влади було направлено незначні зміни, що залишило її майже неушкодженою; реформа частково реанімувала загальний нагляд прокуратури за дотриманням прав і свобод людини та громадянина. Третій етап завершився одразу після Революції Гідності у 2014 році, на зміну йому прийшов етап підготовки та виконання другої конституційної реформи, на яку було покладено прагнення оновити та реформувати судову гілку влади як одне з основних завдань. Цей період триває дотепер, тому важливо обговорити проблеми втілення реформи у сфері судочинства, зазначити зміни та перспективи її розвитку» [1].

Конституційна судова реформа схвалена Верховною Радою України 2 червня 2016 року прийняттям Закону про внесення змін до Конституції України щодо правосуддя. Ця реформа характеризувалася дуже очікуваною у суспільстві та необхідною для формування справедливого суду, оскільки саме такий суд постає гарантією боротьби з корупцією, забезпечення прав та свобод людини, а також виконання принципу верховенства права у державі [1].

Перш за все, проблема постає у побудові судоустрою і впровадження судочинства, які б враховували традиції та історичний розвиток нашої країни, водночас з тим, максимально були наближені до загальноєвропейської практики і міжнародних норм. Система правосуддя в Україні з моменту

отримання незалежності перебуває у стані постійного реформування, доказом якого слугує прийняття Верховною Радою низки законів України нещодавно, а саме: 08.04.2014 р. «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», 16.09.2014 р. «Про очищення влади», 12.02.2015 р. «Про забезпечення права на справедливий суд», 02.06.2016 р. «Про судоустрій і статус суддів» і в цей же день були внесені зміни до Конституції України, 07.06.2018 р. «Про Вищий антикорупційний суд» [2]. Розглядаючи реформу судочинства «зсередини» варто зазначити її позитивні аспекти. Насамперед ці зміни переглядають конституційні повноваження у сфері правосуддя парламенту та Президента України відповідно до міжнародних стандартів; виконуючи зауваження Венеціанської комісії, було передано повноваження обрання суддів, їх звільнення та переведення до інших судів Вищій раді правосуддя (раніше вони належали Верховній Раді). Також скасовано «випробувальний» термін для суддів у вигляді перших п'яти років праці та відтепер посади обіймаються судьями безстроково. Зміни торкнулися Вищої ради правосуддя: конституційна реформа зазначає процес формування та діяльності судових органів відповідним до європейських стандартів. Вища рада правосуддя є незалежним від політичного впливу органом, що має вплив на суддів, відповідає за їх кар'єру. Згідно змін було підвищено вимоги до професіоналізму суддів, що обираються: підвищення віку кандидатів, запровадження конкурсної основи і посилення забезпечення гарантій щодо незалежності та недоторканності. З переліку функцій було виключено багато положень, згідно з європейськими стандартами, задля кращого фокусування на судовому процесі.

Перш за все, завдяки цій реформі відбулася значна деполітизація судової гілки влади, що значно унеможливило лобювати свої інтереси іншими інституціями державної влади. Відтепер Верховна Рада втратила можливість формування суддівського контингенту, що не входило у сферу її компетенції. Адже парламент – це законодавчий орган влади, який приймає закони, тому була суттєва необхідність позбавити його невластивих йому функцій. Навіть Венеціанська Комісія зауважила на тому, що парламент є політичним органом, в повноваження якого не повинні входити питання призначення суддівського корпусу, оскільки в такому випадку можлива загроза незалежності судочинства і неодноразово зазначила відповідні стандарти до яких тяжіє Україна. [3, с. 11] Тепер питання призначення на посаду судді, звільнення суддів, притягнення їх до дисциплінарної відповідальності вирішує Вища рада правосуддя. Вона затверджує кандидатури, а Президентові залишилась лише церемоніальна функція та підписання указу щодо призначення суддів на посади. Така практика робить суди незалежними, більш захищеними від будь-якого тиску і упередженого ставлення в процесі конкурсу. Дає можливість вирішувати проблеми суддівського корпусу виключно в середині цієї структури [4].

Серед усіх позитивних аспектів чітко виокремлюються проблеми конституційної реформи. По-перше, це виділення Конституційного Суду в окрему конституційну інстанцію, а статус суддів Конституційного суду відрізняється від статусу суддівського корпусу загальною юридичних судів. Суддів Конституційного Суду призначає та звільняє безпосередньо сам суд, а також дає дозвіл на арешт, затримання та тримання під вартою. Тобто, іншими словами, конституційну юстицію виносять за межі судової влади. Також Конституційний Суд відтепер не тлумачитиме закони, окрім Конституції України. Згідно з реформою, тепер кожна особа має право звернутися до Конституційного Суду для розгляду конституційної скарги. Дуже важливою зміною є те, що реформа впровадила монополію на захист у суді для адвокатів, адже тепер виключно адвокат представлятиме інтереси особи в суді, а інші фахівці (не адвокати) мають право представляти особу лише у малозначних спорах. Крім того, найголовніша проблема реформи судочинства України полягає у постійній невизначеності судової системи, яка знаходиться у затижних змінах впродовж всієї історії становлення незалежності нашої держави [5].

Отже, можемо зазначити, що Україна є дуже молодою демократичною державою, тому попереду нас очікує ще дуже багато змін у питаннях судочинства. Наразі, конституційні реформи хоч і прагнуть до міжнародних стандартів, але досі несуть у собі низку проблем, які висвітлюють реформу з негативної сторони. Але все ж таки разом з оновленою у 2016 році Конституцією України в частині правосуддя, розроблені Радою з питань судової реформи закони стали новим якісним фундаментом для реалізації інституційних змін у сфері правосуддя, що наближує українську судову систему до незалежності та високої якості.

1. Романюк Я. Реформування судової влади в Україні. Інтерв'ю Голови Верховного Суду України Ярослава Романюка головному редакторові журналу «Право України» Олександру Святоцькому. Право України. 2014. № 11. С. 14–73.

2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402- VIII (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2020, № 2, ст.5.

3. Проект Ради Європи «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні»/ Оцінка судової рефо-

рми в Україні за період з 2014 до 2018 року та відповідність реформи стандартам і рекомендаціям Ради Європи. 2019. URL: <https://rm.coe.int/assessment-consolidated-ukr/168094dfe7>

4. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 (зі змінами і допов.) Відомості Верховної Ради України. 2020, № 2, ст.5.

5. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2020, № 38, ст.279.

Кучук Андрій Миколайович
професор кафедри права та методик
викладання правознавства
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка,
доктор юридичних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ СУЧАСНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

У вітчизняній правничій науці перманентно піднімається проблематика методології, інтенція вчених зосереджується на системі принципів, підходів та методів до пізнання правових явищ (зазвичай вказується на державно-правові явища, що пов'язане з збереженням і до сьогодні навчальної дисципліни теорії держави і права, предмет якої має двоєдиний характер: держава і права; натомість, західна правова культура не сприймає такого підходу, вивчаючи окремо загальну теорію права та політологію).

Не зважаючи на те, що вітчизняні науковці вказують, що методологія є надзвичайно важливим засобом у науковому пізнанні права, і до сьогодні окреслена проблематика залишається нерозв'язаною, відсутній єдиний підхід до розуміння структури методології, її змісту, а, відповідно, і самої методології правознавства. Хоча при цьому відзначається тенденція до збільшення кількості кандидатських та докторських дисертацій на здобуття наукового ступеня з правничих спеціальностей.

Саме з методологією правознавства пов'язується реалізація принципу об'єктивності наукового пізнання. Розділ «методи дослідження» є складовою вступної частини дисертаційних досліджень та, відповідно, авторефератів дисертацій.

Відтак, на сьогодні методології правознавства іманентні наступні протилежні характеристики: по-перше, значимість методології як фактору об'єктивності отримуваних завдяки використанню її інструментарію наукових знань, необхідність оволодіння методологією наукового пізнання як критерію становлення науковця; по-друге, відсутність єдності щодо інтерпретації методології правознавства, її сутності та змісту.

Водночас, на сьогодні відбувається зміна вітчизняної правової доктрини через відмову від привалювання нормативістського розуміння права та імплементацію положень природно-правової школи права, що є чинником необхідності переосмислення значної кількості правових явищ в аспекті нової парадигми, що, знову таки, актуалізує проблематику методології сучасного правознавства.

Важко заперечити значимість методології для отримання наукових знань про явища і процеси. Доволі чітко це положення продемонстрував відомий філософ Іван Ільїн, описуючи гіпотетичні ситуації зі сприйняттям картин незрячою людиною, музики – глухою людиною та роблячи висновок про необхідність застосування адекватних способів для пізнання відповідних предметів.

На нашу думку, значимість методології у науковій діяльності пов'язана з таким принципом наукового знання як верифікація. Описуючи детально умови проведення експерименту, визначаючи предмет дослідження та проводячи дескрипцію застосованих методів, дослідник таким чином робить можливим перевірку отриманих ним знань будь-яким іншим науковцем, який відтворюючи описані умови та використовуючи описані засоби має дійти тих же самих висновків, що і перший дослідник. Саме це і обумовлює необхідність визначення методів пізнання: використання одним науковцем одних гносеологічних засобів, а іншим – інших, навіть за одних і тих же умов, призведе до отримання різних результатів.

Означене дозволяє зробити висновок про необхідність експериментальної форми досліджень, що, в свою чергу, вказує на важливість методології у сфері природничих наук. Навряд чи можливо отримати наукові знання в галузі хімії, фізики, астрономії без експериментів. Зауважимо, ми не маємо на меті применшити значення інсайту для наукових відкриттів, однак, гіпотеза дослідника усе одно має бути підтверджена через проведення експериментів з метою перевірки вірогідності інформації